

Curriculum.nu - 1e consultatieperiode

KLANKBORDGROEP: Burgerschap

Inleiding

Hartelijk dank voor deze conceptvisie. De klankbordgroep Burgerschap van de MBO Raad heeft deze met waardering en belangstelling gelezen. In dit document vindt u de gemeenschappelijke reactie van de klankbordleden.

[contactgegevens worden niet gepubliceerd]

Wij wensen u veel succes met de vervolgstappen en zien uit naar de volgende producten.

Met vriendelijke groet, namens de klankbordgroep,

[contactgegevens worden niet gepubliceerd]

Wat vind je van de visie die in het document geschetst wordt?

Allereerst zijn er complimenten vanuit de klankbordgroep, met name voor de keuze om breed te starten en veel onderwerpen mee te nemen in het bepalen van de visie. De hoop is wel dat de uiteindelijke visie wat kernachtiger zal zijn, meer een samenvatting waarin de essentie wordt benoemd. Suggestie: kernachtige visie met een achtergronddocument erbij.

De lijst maatschappelijke ontwikkelingen in onderdeel A is erg (te) instrumenteel, pas daarna lijkt het stuk in de ogen van de klankbordgroep meer op een visiedocument (vanaf 'Bijdragen van burgerschap aan de hoofddoelen van het onderwijs'). De klankbordgroep vindt de visie niet de juiste plek om dit soort concrete voorbeelden te noemen. Dit versmalt de visie, waardoor de verhouding tussen motivatie van studenten, gedrag in sociale context en het verwerven van kennis niet meer in balans is. Er ligt nu erg veel nadruk op kennis over specifieke onderwerpen, waarbij je heel snel vervalt in de valkuil dat je óf alle relevante onderwerpen moet benoemen, óf onvolledig bent. Het idee vanuit de klankbordgroep is dat een visie omschrijft waar je naartoe werkt, de meer abstracte doelen.

In de voorbeeldopdrachten in de volgende fase kunnen de onderwerpen meer concreet worden uitgewerkt, waardoor scholen daar keuzes kunnen maken in wat ze belangrijk vinden en welke richting ze opgaan met hun burgerschapsonderwijs. De leden van de klankbordgroep zijn dan ook enthousiast over de opmerking op p.4: "Het moet scholen richting en ruimte geven om invulling te geven aan burgerschapsonderwijs dat past bij de eigen identiteit en haar visie, haar situatie en haar populatie."

Zijn er zaken waar je het niet mee eens bent?

De klankbordgroep wil graag meegeven dat het in de visie expliciteren van onderwerpen risico's met zich mee brengt: eigenlijk ben je nooit volledig (of het wordt veel te groot) en dus beperk je de ruimte voor scholen om een eigen invulling te geven aan de burgerschapsopdracht. Bijvoorbeeld bij het benoemen van duurzaamheid wordt het woord klimaatverandering genoemd, waardoor de kans groot is dat alleen aan klimaatverandering expliciet aandacht zal worden besteed omdat die in de visie genoemd is.

Juist door de visie algemener te houden, maar in de grote opdrachten (de volgende fase) concrete voorbeelden te noemen van manieren waarop scholen daar invulling aan kunnen geven, geef je wel richting maar voorkom je dat je onnodig versmalt en daardoor onvolledig wordt.

Daarnaast wil de klankbordgroep ervoor waarschuwen dat burgerschap niet een duizend-en-een-dingen-doekje wordt. Juist door allerlei onderwerpen expliciet in een visie te noemen bestaat het risico dat er onrealistisch veel op het bordje van docenten terecht komt. Binnen burgerschap zou vooral ruimte moeten zijn om maatschappelijke kwesties te bespreken als blijkt dat er iets speelt, met een docent die zich bekwaam voelt. Welke kwesties dat zijn zou in de visie niet bepaald moeten worden: dat is afhankelijk van de actualiteit (in het nieuws, de klas, de wereld).

Bovenstaande opmerkingen zijn in lijn met de huidige insteek in het mbo, waarbij de wettelijke kaders veel ruimte bieden voor scholen om invulling te geven aan het burgerschapsonderwijs. Kanttekening hierbij is dat, hoewel een deel van de docenten burgerschap in het mbo blij is met de ruimte die de onderwijsvrijheid biedt om maatwerk te leveren en zelf kleur te geven aan hun onderwijs, er ook docenten zijn die juist behoefte hebben aan meer kaders en vooral aan meer handvatten als het gaat om het concreet vormgeven van de burgerschapsopdracht in de klas. Het zoeken naar de balans tussen enerzijds ruimte bieden voor maatwerk en anderzijds duidelijke kaders stellen blijft dan ook een lastig vraagstuk, ook in het mbo.

Mis je zaken?

Er ligt veel nadruk op wat leerlingen zouden moeten worden, kunnen en weten maar het creëren van een gemotiveerde houding bij hen zelf komt relatief weinig terug (en vooral impliciet). Hoe ziet het ontwikkelteam dit voor zich, hoe zouden zij die motivatie willen aanwakkeren? Hoe wordt er binnen de burgerschapsopdracht gewerkt aan hun persoonsontwikkeling: wat hen drijft, waar ze naartoe willen in het leven? Hun eigen positionering, hoe ze omgaan met hun omgeving: hun gezin, sociale omgeving, de buurt, de wereld. Voor het opdoen van ervaring met meedoen, meepraten en meebeslissen (binnen de school en daarbuiten) kan meer aandacht zijn in de visie.

In het mbo kennen we vier dimensies van burgerschap: de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie, de sociaalmaatschappelijke dimensie en vitaal burgerschap. In deze visie van het ontwikkelteam komen vooral de politiek-juridische en de sociaalmaatschappelijke dimensie terug. Is dat een bewuste keuze? Wellicht komen onderwerpen uit de economische dimensie en vitaal burgerschap op andere plekken in het curriculum terug?

Andere opmerkingen

- De klankbordgroep vindt het mooi dat het belang van de doorlopende leerlijn goed duidelijk wordt gemaakt in dit document. De klankbordgroep ziet afstemming met het vervolgonderwijs (mbo en ho) als noodzakelijk en pleit voor een afgestemde leerlijn (mogelijk leerplankader 4-24 jaar).
- Daarnaast vindt de klankbordgroep het goed dat burgerschap niet als een losstaand iets wordt omschreven, maar dat de link met andere leergebieden en de 21e eeuwse (brede) vaardigheden wordt benoemd.

- Eén lid van de klankbordgroep opteert voor meer eenduidig taalgebruik: zeg leerlingen i.p.v. leerlingen en kinderen door elkaar, tenzij jullie daarmee het verschil tussen po en vo willen aanduiden?
- Een lid van de klankbordgroep heeft deze consultatievraag nog apart beantwoord:
- 2. a Je kunt de algemene taken van het onderwijs en de burgerschapsopdracht m.b.t. zelfredzaamheid van leerlingen niet scheiden van elkaar, het wordt onmogelijk om dat zo af te bakenen.
- b. Religie en persoonlijke ontwikkeling zijn erg met elkaar verbonden. Bij het leerlingen voorbereiden op deelname aan de maatschappij ben je onvermijdelijk ook bezig met hun persoonsvorming, dat kan niet zonder aandacht te besteden aan wat het betekent om religieus te leven.